

2000^e DONATEUR BEGROET

Aan het eind van de vijfde jaargang van Vlinders is een nieuw hoogtepunt bereikt: het aantal donateurs van De Vlinderstichting is gestegen tot 2000. Als welkomstgeschenk brachten wij de heer Cornelissen een exemplaar van *Actie voor vlinders* en de afgelopen jaargang van *Vlinders*.

Aanleiding tot het donateursschap was een artikel in een ander tijdschrift. Daarin werd het werk van De Vlinderstichting aan de orde gesteld. Cornelissen voelde zich erdoor aangesproken. Hij en zijn vrouw hadden enige tijd terug een landgoed aangeschaft. Het terrein was volledig verwaarloosd en dus gingen zij hard aan de slag om het achterstallige onderhoud goed te maken. Ook voor de natuur moest iets gedaan worden.

Een grote wens van de Cornelissens is om hun landgoed om te toveren tot vlinderparadijsje. Daarvoor wonnen zij al eerder advies in bij De Vlinderstichting. De raadgeving kwam nogal hard aan. "Laat de hele boel maar weer verwilderen. Dat bleek het advies van De Vlinderstichting te zijn.", vertelt de heer Cornelissen verontwaardigd. Later bleek dat nogal mee te vallen. De verwildering kan beperkt blijven tot wat bermen, bosranden en open plekken. Het boek wat wij hem gaven kan daarbij behulpzaam zijn.

Zelf zal Cornelissen de vlinderstand op het landgoed niet gaan bijhouden, want daar heeft hij de tijd en de kennis niet voor. Maar wellicht komt dat na het lezen van de stapel literatuur.

TENTOONSTELLING BESCHERM DAGVLINDERS

De Vlinderstichting heeft een tentoonstelling ontwikkeld met de titel *Bescherm Dagvlinders*. Deze tentoonstelling, die met steun van de Directie Natuur, Milieu en Fauna-beheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gemaakt, laat zien hoe we de Nederlandse dagvlinderfauna kunnen behouden, beschermen en uitbreiden.

Vrijwel alle onderwerpen uit het *Beschermingsplan Dagvlinders* worden in de tentoonstelling behandeld. Op 24 panelen komen zaken aanbod als de situatie van de Nederlandse dagvlinders, beheers- en richtingsmaatregelen in de verschillende Nederlandse biotopen en de activiteiten

Lezingen

13 februari	Ridderkerk	14.00 u.	Gemeente, afdeling openbare werken
26 februari	Velp	19.30 u.	Stuchekring hoveniers Gld.; De Rank
26 februari	Amsterdam	14.00 u.	Bejaardencentrum H.R. Holsthuis; Vestzak theater
10 maart	Rhenen	11.00 u.	Ouwehands Dierenpark
19 maart	Kesteren	20.00 u.	KMTP\LAS
16 april	Lunteren	19.30 u.	KMTP\IVN Westhofhuis
16 april	Blaricum	20.00 u.	St. Wilde planten; Gemeentehuis
23 april	Apeldoorn	20.00 u.	KMTP; Scholengemeenschap Sprengengilde

van De Vlinderstichting. Het geheel wordt geïllustreerd met een groot aantal prachtige foto's en tekeningen.

De tentoonstelling is vooral bedoeld voor mensen die (beroepsmatige) interesse hebben in vlinders en die graag wat meer willen weten over de mogelijkheden die er zijn om de vlinders in Nederland een helpende hand te bieden. U kunt de tentoonstelling dan ook vooral verwachten in bijvoorbeeld 'groene' scholen, provinciehuisen, kantoren van Staatsbosbeheer, bezoekerscentra en natuurbeschermingsorganisaties.

Wilt u meer informatie over deze tentoonstelling, mogelijkheden om de tentoonstelling te huren, de huurprijs en dergelijke, neem dan even contact op met de afdeling Voorlichting en Educatie van De Vlinderstichting.

CURSUS DAGVLINDERS

van De Jonge Onderzoekers

De Jonge Onderzoekers in Helmond organiseren diverse cursussen over natuur en milieu. Zo is er ook een cursus vlinders kijken. De cursus is bedoeld voor iedereen die zich voor vlinders interesseert. Onderwerpen als bouw, levenswijze en systematiek van vlinders, de toestand van de vlinders in Nederland, maatregelen die genomen kunnen worden ten gunste van vlinders en vlinders in de tuin, worden behandeld.

De cursus duurt vijf ochtenden in april en mei en kost f 35,- per persoon.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met De Jonge Onderzoekers, De wiel 22, 5701 PN in Helmond. Telefoonnummer is 04930-14793.

DE LARVEN DER NEDERLANDSE CHIRONOMIDAE

Deel 1 C

Chironomidae zijn vedermuggen, waarvan de larven vrijwel allemaal in het water leven. Ook de vedermuggen gaan in aantal soorten achteruit. Met name van de soorten waarvan de larven in rivieren en in voedselarme stilstaande wateren leven, is er al een aantal uitgestorven.

Over deze vedermug-larven is bij het European Invertebrate Survey (E.I.S.), een internationale club voor het onderzoek naar verspreiding en ecologie van alle ongewervelde dieren, een standaardwerk uitgebracht. Deel 1 A en 1 B zijn in 1984 al verschenen en inmiddels is het laatste deel ook verkrijgbaar.

In dit deel wordt verspreiding en ecologie van meer dan 200 taxa besproken. Per taxon wordt in een tabel informatie gegeven over de mate van voorkomen in Nederland, het voorkomen per gebied, het watertype, het microhabitat en de watersamenstelling (zuurstof, pH, trofie, saprobie en chloride). Tenslotte wordt elk taxon zeer beknopt besproken en wordt een kaartje gegeven van de verspreiding in Nederland. Het is een onmisbaar werk voor aquatisch ecologen en liefhebbers van vedermuggen, maar voor algemeen geïnteresseerde natuurliefhebbers is het veel te specialistisch.

Moller Pillot, H.K.M. en R.F.M. Buskens
De larven der Nederlandse Chironomidae (Diptera). Deel C.

Prijs: f 20,- (deel 1 A, B en C samen voor slechts f 75,-).

Te bestellen bij:
Bibliotheek Natuurlijke Historie
Postbus 9517
2300 RA Leiden

Voor meer informatie (niet voor bestellingen) kunt u bellen naar 071 - 143844.

In 't kort

VLINDERVAKANTIES

Vlinderen in de Ardennen

Begeleid door Henkjan Kievit, bioloog en edukatief medewerker voorlichting & edukatie van De Vlinderstichting.

De Ardennen, bemind door vele natuurliefhebbers, nemen ook bij vlinderaars een bijzondere plaats in. Vooral het grensgebied tussen België en Frankrijk kent een aantal plaatsen met een kleurrijke vlinderfauna. Mooie beekdalen met bloemrijke graslandjes, beboste hellingen met kruidenrijke weilands, ruige kapvlakten en fraai gestrukte randen vormen het leefgebied voor een keur aan vlinders. Soorten als Koninginpage, Zilveren maan en Groot geaderd witje laten tijdens een ontmoeting een onuitwisbare indruk achter. Tijdens de tochten zult u met deze en nog veel meer soorten kennis maken.

Indien het weer het toelaat gaat u er op een avond met een speciale lamp op uit om nachtvlinders te zoeken. U zult versteld staan van de rijkdom aan kleuren en vormen die het nachtelijke duister herbergt. Tijdens het weekeind zal er een dialezing gehouden worden, waarin vrijwel alle vlinders uit de omgeving aan bod komen. Het vertrek is op vrijdagmorgen om 10 uur vanuit Utrecht, waar u maandagavond rond 18 uur terugkeert.

Technische gegevens reis 172:

Land: België en Frankrijk

Deelnemers: minimaal 6, maximaal 16

Data: 24 t/m 27 mei 1991

Prijs: f 575,-/Bfr 11.050

Inbegrepen: vervoer Utrecht-België v.v., hotel (halfpension, 2p. kamers), begeleiding.

Vlinderen in de Eifel

Begeleid door Ben van As.

Ben van As laat u kennismaken met en vertelt u allerlei wetenswaardigheden over de vlinders en de noodzaak van speciale vlinderbescherming. In het Duits-Belgische Natuurpark, een gebied met vlinderrijke val- en heidebossen en jeneverbesstruwelen kunt u meer dan 50 vlindersoorten zien.

In de rijke dalen tracht u soorten als de Sleedoornpage, de Weerschijnvlinder en de Kleine ijsvogelvlinder te speuren en langs de Moezel bezoekt u een plek om Apollonvlinders te zien vliegen. Op een avond wordt u met behulp van een speciale lamp, ingewijd in de grote rijkdom aan nachtvlinders.

In 1990 is gebleken dat ook in geval van een dag met slecht weer het gebied voldoende te bieden heeft om de excursie in-

teressant te maken: tot de waarnemingen behoorden onder andere: Steenmarter, drie Oehoe's, Hazelworm enz. Het vertrek is op vrijdagmorgen om 10 uur uit Arnhem, waar u maandagavond rond 18 uur terugkeert.

Technische gegevens reis 173

Land: Duitsland

Deelnemers: minimaal 6, maximaal 16

Data: 12 t/m 15 juli 1991

Prijs: f 550,-/Bfr 10.500

Inbegrepen: vervoer Arnhem-Eifel v.v., hotel (halfpension, 2p. kamer), begeleiding.

Donateurs van De Vlinderstichting krijgen f 25,- korting op de reizen.

Aanmeldingsformulieren en meer informatie te bevragen bij De Vlinderstichting.

NIEUWE DIASERIE

VLINDERS KIJKEN IN HET BOS

Als eerste in een reeks van vijf, komt binnenkort de diaserie *Vlinders kijken in het bos* uit. In deze serie wordt het thema bossen en vlinders op duidelijke wijze in beeld gebracht. De diaserie werd financieel mede mogelijk gemaakt door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuur, Milieu en Faunabeheer.

De reeks van diaserie zal ook de thema's *Vlinders kijken in de graslanden*, *Vlinders kijken in stad en dorp*, *Vlinders kijken in heide en velden* en *Vlinders kijken in de duinen* bevatten. Bij elkaar geven de series een prachtig overzicht van de vlindersoorten die we in de verschillende Nederlandse landschappen tegenkomen. Daarnaast vormen de diaserie een ideale aanvulling op de boekjesreeks *Vlinders kijken in de Nederlandse landschappen*, die De Vlinderstichting uitgeeft.

In de diaserie *Vlinders kijken in het bos* wordt aan de hand van een twaalfdelig prach- tige dia's en een duidelijke handleiding aandacht besteed aan de diverse vlinders die we tijdens een boswandeling tegen het lijf kunnen lopen. Behalve aandacht voor de vlindersoorten zoals Koevinkje, Citroenvlinder, Gehakelde aurelia, Eikepage en Grote weerschijnvlinder, wordt ook gekeken naar de voorwaarden die vlinders stellen aan een bos.

Voor iedereen die een antwoord wil op vragen als: 'welke vlinders kom ik tegen in het bos', 'wanneer kan ik deze vlinders zien', of 'welke bossen zijn geschikt voor vlinders', zijn de diaserie en het boekje bij uitstek geschikt. Ook als inleiding op een boswandeling met de school, een natuurgroep

of in het bezoekerscentrum mogen beide uitgaven niet ontbreken. De prijs bedraagt f 15,-.

Voor meer informatie kunt u terecht bij De Vlinderstichting.

BIBLIOGRAFIE VAN DE NEDERLANDSE DAGVLINDERS

In het kader van het Landelijk Dagvlinder Project is gestart met het verzamelen van literatuur over dagvlinders in Nederland. Al deze gegevens zijn vervolgens gebruikt bij het maken van de kaartjes in de *Atlas van de Nederlandse dagvlinders*. In 1988 heeft Chris van Swaay dit literatuurbestand zo ver mogelijk uitgebreid. Tevens zijn alle titels van trefwoorden voorzien en is een index gemaakt.

Dit alles resulteert nu in een nieuwe uitgave van De Vlinderstichting in samenwerking met de Nederlandse Entomologische Vereniging: *Bibliografie van de Nederlandse Dagvlinders*. In deze uitgave staan alle artikelen en boeken tot en met 1988 die, al is het maar voor een klein deel, over dagvlinders handelen.

Tevens zullen de gegevens op floppy-disk te verkrijgen zijn, zodat ze gemakkelijk in een databestand op de computer gevoegd kunnen worden. De verwachting is dat er over enkele jaren een supplement zal uitkomen met alle boeken en artikelen vanaf 1989. Voor iedereen die zelf onderzoek wil doen over het wel en wee van een bepaalde soort, de vlinders van een bepaald gebied op wat er bijvoorbeeld bekend is over de vorm van vlinderreizen in het algemeen is dit een onmisbare uitgave.

De bibliografie zal in april op de markt komen en is vanaf dan te bestellen bij De Vlinderstichting.

PIJLSTAART-ONDERZOEK

Enkele jaren geleden floreerde het pijlstaartonderzoek onder leiding van Jan Meerman. Sinds zijn vertrek is er niet alleen geen coördinator meer, maar lijkt het animo om gegevens in te sturen te verminderen. Wellicht speelt de gedachte, dat er met de gegevens toch niets gebeurt, of weet u niet waar u de gegevens heen moet sturen.

Waarnemingen van pijlstaartvlinders kunnen nog steeds opgestuurd worden naar De Vlinderstichting, afdeling onderzoek en adviezen. Daar worden zij zorgvuldig be- waard, totdat een nieuwe coördinator zich aandient.

CURSUSSEN VAN DE VLINDERSTICHTING

Door onderzoek van De Vlinderstichting en de vakgroep Natuurbeheer van de Landbouwniversiteit Wageningen, is veel bekend geworden over het voorkomen van vlinders en over de eisen die vlinders aan hun omgeving stellen. Uit dit onderzoek is onder andere gebleken, dat de vlinderstand sterk is achteruitgegaan. Ook de overheid erkent dit en geeft in het Natuurbeleidsplan en het Beschermingsplan Dagvlinders plannen weer om hier iets aan te doen.

Veel mensen die in natuurgebieden of het openbaar groen werkzaam zijn, willen ook maatregelen voor vlinders nemen, maar de kennis ontbreekt over wat ze voor vlinders kunnen doen. Daarom heeft De Vlinderstichting een drietal cursussen opgezet waarin personen die beroepsmatig met natuur en landschap bezig zijn, leren welke eisen vlinders stellen en welke vlindervriendelijke inrichtings- en beheersmaatregelen zij kunnen nemen. Er zijn cursussen over beheer van natuurgebieden, de inrichting en het beheer van het openbaar groen en over de inrichting en het beheer van natuur en landschap.

In 1989 zijn deze cursussen voor het eerst gegeven voor het Regionaal Project in de Westelijke Achterhoek. In 1990 waren de cursussen landelijk. De belangstelling was zo groot, dat verschillende cursussen gegeven zijn. Ruim 170 mensen van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Provinciale landschappen en van plantsoenendiensten namen aan een van deze cursussen deel. De reacties op de cursus waren enthousiast en het is te verwachten, dat de verworven kennis ook in de praktijk zal worden toegepast. In verschillende natuurgebieden worden door de beheerders ook monitoringroutes gelopen, zodat veranderingen in de vlinderstand gevolgd kunnen worden. Ook dit jaar organiseert De Vlinderstichting deze cursussen. De data en plaatsen vindt u hieronder. Ook kan De Vlinderstichting voor een instantie of organisatie een cursusdag organiseren, die toegespitst is op de plaatselijke situatie. Zo is er in september 1990 in opdracht van de provincie Overijssel een dag over Vlindervriendelijk Openbaar Groen geweest waarbij ruim 50 personen aanwezig waren.

CURSUSSEN IN 1990

Vlindervriendelijk beheer van natuurgebieden op 22 mei in Weert.

Deze cursus is bestemd voor terreinopzichters, boswachters, terreinbeheerders, distriktheerders en andere belangstellenden. Er wordt met name ingegaan op de mogelijkheden om door een goed beheer

te zorgen voor het behoud en herstel van dagvlinders.

Vlindervriendelijke inrichting en beheer van openbaar groen op 30 mei in Eindhoven en op 20 september in Zoetermeer.

Deze cursus richt zich vooral op de medewerkers van gemeentelijke groenvoorzieningen. De mogelijkheden om tot een meer gevarieerde, natuurlijke woonomgeving te komen, waarbij de leefmogelijkheden voor vlinders extra accent krijgen, staan centraal.

Vlindervriendelijke inrichting en beheer van natuur en landschap op 4 oktober in Wageningen.

Bestemd voor planvormers van beheers- en inrichtingsplannen. De vraag hoe bij ruimtelijke ordening, landinrichting en beheer rekening te houden is met de eisen van vlinders, komt uitgebreid aan de orde.

Voor meer informatie en aanmelding: De Vlinderstichting, Inge van Halder.

SUBSIDIES EN GIFTEN

De Vlinderstichting ontving de afgelopen maanden vier subsidies.

- Van de Directie Natuur, Milieu en Fauna-beheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kwamen er drie.
- Een Finstalige film over het leven en de bescherming van dagvlinders kan nu worden vertaald en overgezet op videobanden. Deze film zal vooral voor educatieve doeleinden gebruikt gaan worden.
- Er komt een diaserie bij de reeks boekjes over vlinders in de Nederlandse landschappen. De eerste in de reeks, *Vlinders kijken in het bos*.
- Bij het Beschermingsplan Dagvlinders is een tentoonstelling gemaakt. Deze tentoonstelling is vooral bedoeld voor mensen met een beroepsmatige interesse in vlinders.

Ati Dijkmeester, bekend van T.V. deed mee aan het spelprogramma Waku Waku. Zij won daarbij voor De Vlinderstichting een bedrag van f 1.500,-

KURSUS VLINDERVRIENDELIJK BEHEER VOOR VRIJWILLIGERS

De Vlinderstichting start op 27 april met het regionale herstelproject *Meer kleur in het Groene Hart* in het Veenweidegebied tussen Alphen aan de Rijn, Woerden en Vinkeveen.

Een onderdeel van het project is de cursus *Vlindervriendelijk beheer voor vrijwilligers*, voor hen, die zich bezighouden met het onderhoud van hooilanden, heemtuinen, houtkaden en knotbomen. Wie meer wil weten over vlinders en die kennis buiten bij onderhoudswerk in de praktijk wil brengen moet zeker aan de cursus deelnemen! De cursus wordt georganiseerd door De Vlinderstichting en de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland.

Korte inhoud van de cursus

Op de eerste cursusavond staat de biologie en de ecologie van de dagvlinders in het Veenweidegebied centraal. Aan de orde komen onder andere de metamorfose, de eisen die dagvlinders stellen aan hun omgeving, de verschillende landschapstypen met hun karakteristieke dagvlinders en de achteruitgang van dagvlinders in Nederland en het Veenweidegebied.

Op de tweede cursusavond gaat het over het vlindervriendelijk beheer van kleine landschapselementen. Welke beheersmaatregelen mogelijk zijn bij landschapselementen als houtkaden, geriefhoutbosjes, moerasbos en kleine hooilandjes komt deze avond aan bod.

Twee weken later vindt de vlinderteldag plaats. Onder deskundige leiding gaat u het veld in en leert dagvlinders herkennen en inventariseren. De kennis die u hebt opgedaan in de cursusavonden leert u hier toepassen in de praktijk.

Op de laatste cursusavond wordt er gesproken over de problemen en ervaringen van de cursisten met het beheerswerk ten behoeve van vlinders. Ook wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om anderen tot een vlindervriendelijk beheer aan te zetten.

Kursusplaats en -data

De cursus bestaat uit drie avonden en een vlinderteldag. De avonden worden gehouden in zalencentrum Het Arsenaal te Woerden op maandag 22 april, 13 mei en 10 juni en beginnen om 20.00 uur en eindigen rond 22.30 uur. Het Arsenaal ligt op ongeveer 10 minuten lopen vanaf het NS-station. De vlinderteldag valt op zaterdag 1 juni.

Kosten en opgave

De deelnemersbijdrage aan de cursus bedraagt f 25,-, inclusief koffie en cursusmap. U kunt zich opgeven bij:

Stichting Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland,
Postbus 558,
2800 AN Gouda.

Postbanknummer 4455531 t.n.v. St. NLB te Gouda o.v.v. *Vlinderkursus*.

In 't kort